

Тобто “статус” передбачає соціально-типові аспекти поведінки. Тому відрізнити статус одного суб’єкта від статусу іншого можливо через з’ясування його місця в системі соціальних відносин шляхом визначення тієї “міри свободи, певної можливості поведінки”.

Ефективне здійснення цієї соціальної функції передбачає надання суб’єкту певних можливостей, що одержали нормативне закріплення. Сукупність таких можливостей і становить зміст правового статусу. Правовим він називається тому, що йдеться не про загальне соціальне становище в суспільстві, а про правове чи юридичне його визначення.

Поняття „статус” включає в себе те стабільне, засадниче у правовому стані суб’єкта, яке разом із правосуб’єктністю містить також певне коло основних прав та обов’язків. Конкретні ж права та обов’язки відображують специфіку реального правового положення особи, яке пов’язане більш з наявністю тих чи інших юридичних фактів, а не основи загального положення суб’єкта у даній правовій системі.

Поняття „правовий статус” має широке значення. Латинське слово „status” означає стан, положення. Відповідно до нього під статусом суб’єкта права розуміють його правовий стан, що характеризується комплексом юридичних прав і обов’язків. Слід при цьому зауважити, що у фаховій літературі поняття „правовий статус” і „правове положення” нерідко отождожуються. Це є результатом того, що термін „правовий статус” не віднайшов чіткого відображення. Деякі вчені пропонують використовувати його для загальної характеристики положення суб’єкта, оскільки термін „правове положення” частіше використовується для характеристики суб’єкта у певному колі суспільних відносин. Правовий статус, таким чином, охоплює всі види зв’язків. Це складні зв’язки, що виникають між державою та особою, фіксуються державою в юридичній формі - у формі прав, обов’язків та свобод, які у сукупності і утворюють правовий статус індивіда.

Правовий статус, як уявляється, асоціюється із стабільним станом суб’єкта права, тоді як правове положення є таким, що постійно змінюється і залежить від участі суб’єкта у тих чи інших правових відносинах. Тому тут ми можемо погодитися з точкою зору, що під правовим статусом розуміють сукупність передбачених юридичних прав і обов’язків.

## **ЩОДО АНАЛІЗУ СУТНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

**Ратушняк Світлана Миколаївна**, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Проблема економічної безпеки – комплексна, якісно вирішувати її необхідно у взаємозв’язку з багатьма проблемами і особливо з урахуванням необхідності захисту ресурсів (матеріальних, інтелектуальних, правових, інформаційних), які повинні гарантувати динамічність функціонування економіки в існуючих умовах. Однак слід підкреслити, що виробничо-

господарський комплекс може функціонувати, але все питання в тому - в чийх інтересах? Вони можуть бути і не національними, якщо, наприклад, втрачено незалежність в управлінні економікою.

Здатність економіки до ринкової самоорганізації повинна доповнюватися і забезпечуватися державою шляхом розробки правил економічної поведінки, тобто інститутів, що мають загальний характер для всіх економічних суб'єктів.

Звертаючи увагу на державну присутність в економіці, мова йде не про те, чи потрібно державі втручатися в економіку, а про ступінь цього втручання, виходячи з об'єктивних потреб і можливостей національної економіки, її ролі і місця у світовій економіці. У доповіді Світового банку «Держава у мінливому світі» його президент Дж. Вулфенсон особливо підкреслив: «Без ефективної держави стійкий розвиток, і економічний, і соціальний, неможливий». Цікаво також відзначити, що в передмові до книги, що нещодавно вийшла, «Глобалізація і невдоволення нею» Нобелівський лауреат з економіки американський професор Джозеф Стігліц пише: «Я не настільки дурний, щоб повірити, що ринок сам по собі вирішить усі соціальні проблеми. Нерівність, безробіття, забруднення навколишнього середовища нездоланні без активної участі держави».

У даний час необхідним є відновлення державного регулювання економічного розвитку для зміцнення конкурентних позицій України у світі і підвищення рівня життя громадян на основі стратегії економічного зростання. Це перш за все об'єктивно пов'язано з інтенсивним типом відтворення і передбачає найбільш повне використання внутрішніх джерел економічного зростання: можливостей ефективного функціонування державної власності, в тому числі і сконцентрованої в пакетах акцій акціонерних підприємств; залучення до господарського обороту не завантажених потужностей; підвищення ролі фінансів в механізмі регулювання відтворення інтенсивного типу; скорочення величезного нелегального вивезення капіталу і його тіньової частки усередині країни.

Тим часом про роль економічної безпеки в державі, її місце в системі управління владні структури, нажалі, згадують нечасто. У той же час у демократичних країнах їй належить гідне місце як найважливішому напрямку діяльності держави, покликаному забезпечити цільове та ефективне використання державних ресурсів і зростання життєвого рівня населення. Адже специфіка економічної безпеки полягає в тому, що вона виражає об'єктивні економічні відносини, які, тим не менш, можуть існувати і функціонувати тільки як сформовані державою. Аналіз показує, що багато найгостріших соціально-економічних проблем виникає через несвоєчасне прийняття коригувальних заходів, у тому числі і законодавчих, відсутності належної дії з боку вищих державних органів.

Дж. М. Кейнс у свій час зробив оригінальне узагальнення: «стикаючись з термінологічним стовпотворінням, приємно знайти хоча б одну тверду точку опори». І такою точкою опори в питаннях економічної безпеки, спираючись на котру, на нашу думку, можливим є поглиблення

теорії безпеки, оскільки саме безпека пронизує все суспільне виробництво, всі рівні господарювання, є загальна теорія безпеки.

При аналізі такої економічної категорії, як економічна безпека, важливо звернути увагу на її дуалістичність: вона є умовою існування індивідів і спільнот та одночасно результатом їх діяльності.

Визначаючи економічну безпеку як категорію зі складною просторово-часовою структурою, хочеться підкреслити найбільш характерні ознаки економічної безпеки і визначити їх місце в сукупності економічних відносин. Складний характер даної економічної категорії можна визначити як багатоярусну систему, яка концептуалізується з різних позицій:

а) як потреба всіх економічних суб'єктів, що визначається в той же час ступенем задоволення інших соціально-економічних потреб;

б) як властивість економічної системи, що пронизує всі виробничі відносини і детермінована родовою ознакою, «матрицею безпеки»;

в) як стан національної економіки, що характеризується: оптимальним співвідношенням продуктивності, ефективності, гнучкості, адаптованню;

г) як функція держави щодо забезпечення необхідного і достатнього рівня безпеки;

д) як відтворювальна система, що забезпечує безперервний процес відтворення економічної безпеки та створення умов для сталого розвитку його агентів з урахуванням суспільного розподілу праці.

Визначаючи місце відносин економічної безпеки в системі виробничих відносин, можна сказати, що вони, сама їх сутність, – сполучна ланка, і в той же час вони є визначальними по відношенню до надбудови. Базисні відносини роблять відносини економічної безпеки політекономічною, а надбудовні – управлінською категорією.

На всіх стадіях суспільного виробництва економічна безпека відображає сукупність продуктивних сил і виробничих відносин з позиції виявлення протиріч та їх регулювання з боку суспільства. Саме це дозволяє розглядати відносини економічної безпеки в системі різних суспільно-економічних формацій. Багато хто вважає, що «економічна безпека - це такий стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантований захист національних інтересів, соціально спрямований розвиток країни в цілому, достатній оборонний потенціал навіть при найбільш несприятливих умовах розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів». На думку Н. Ващекіна, М. Дзлієва, А. Урсула, «економічна безпека – це такий стан економіки, при якому вона здатна забезпечити:

- ефективне задоволення суспільних потреб за умови підтримки на достатньому рівні соціально-політичної і військової стабільності держави;

- техніко-економічну і технологічну незалежність, а також невразливість країни від зовнішніх і внутрішніх загроз і впливів;

- захист економічних інтересів держави на внутрішньому і зовнішньому ринках незалежно від зміни тактичних цілей держави і відповідної їм трансформації в внутрішніх і зовнішніх загрозах і впливів».

Із зазначених визначень можемо зробити наступні висновки: в них йдеться про певний стан економіки, наслідком якого є низка сприятливих обставин. При перераховуванні сприятливих наслідків, звертає на себе узагальненість та розмитість, які ускладнюють розуміння того, чи досягнуто такого стану економіки (і, відповідно, економічної безпеки) чи ні. Економічна безпека – це не тільки стан, але й процес, що знаходить своє вираження в умовах багатокладної економіки, різноманіття форм власності і ринку капіталу в реалізації економічної політики держави, забезпеченні формування та ефективного використання ресурсів у всіх сферах економіки в процесі розширеного відтворення матеріальних благ і послуг.

## **ПОДАТКОВА ПЕРЕВІРКА ЯК ОСНОВНА ФОРМА ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ**

**Потерняк Юлія Петрівна**, здобувач кафедри економічної безпеки Національної академії внутрішніх справ

Податкова перевірка є найбільш ефективною формою контролю з точки зору виявлення та стягнення недоїмок, забезпечення податкових надходжень до бюджетів і державних цільових фондів. Податкові перевірки забезпечують безпосередній контроль та повнотою і правильною обчислення податків і зборів, який може бути реалізований тільки шляхом порівняння податкових розрахунків (декларацій), що їх подають платники податків, з фактичними даними щодо їх фінансово-господарської діяльності.

Податкова перевірка як форма податкового контролю – це діяльність податкових та інших контролюючих органів у межах визначеної компетенції з метою встановлення правильності обчислення та сплати податків і зборів (обов'язкових платежів). Залежно від видів податкового контролю зміст її охоплює, по-перше, дослідження документів податкового обліку і звітності, в яких відображаються результати фінансово-господарської діяльності платників податків протягом звітного періоду, а по-друге, обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів або пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування.

Серед основних прав органів державної податкової служби Закон України «Про державну податкову службу в Україні» (п. 1 ст. 11) виділяє право здійснювати на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форми власності та у громадян, у тому числі громадян—суб'єктів підприємницької діяльності, перевірки грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій, товарно-касових книг, показників електронних контрольно-касових апаратів і комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків за готівку зі споживачами, та